

Handläggare: Jacky Cohen

Till
Östermalms stadsdelsnämnd

Svar på remiss om Stockholms stads förskoleplan - en förskola i världsklass

Förslag till beslut

Förslaget till Stockholms stads förskoleplan - en förskola i världsklass, godkänns med beaktande av förvaltningens synpunkter.

Göran Månsson
stadsdelsdirektör

Mats Claesson
avdelningschef

Sammanfattning

Tillsammans med de nationella styrdokumenterna ska förskoleplanerna vara styrande för stadens nämnder och förskolor i arbetet med att utveckla verksamheten. Det är en styrka att förskoleplanerna utgör en obruten kedja vad gäller de nationella och stadens mål. Förvaltningen är i stort sett positiv till innehållet i den föreslagna förskoleplanen. De områden som lyfts fram ligger i linje med förskolornas synsätt och arbetssätt idag. Det ger underlag till ett fortsatt strukturerat planerings- och uppföljningsarbete i stadsdelens förskoleverksamhet. Förskolans roll i det livslånga lärandet lyfts fram och lekens viktiga roll poängteras där barnet lär i samspel med andra i ett meningsfullt sammanhang. Vikten av arbetet med en allsidig språkutveckling och kommunikation betonas.

I förskolans målstyrda verksamhet är det pedagoger och förskolechefer som ska avgöra hur målen ska nås. Syftet med förskoleplanerna är att de ska fungera som planeringsunderlag för verksamheten i stadens förskolor. I förskoleplanerna beskrivs medarbetarnas förhållnings- och arbetssätt vilka ska skapa förutsättningar för en positiv självbild hos barnet som en tänkande, lärande och skapande människa.

I förslaget understyrks betydelsen av lärandet i förskolan och förvaltningen vill uppmärksamma behov av viss komplettering. Det är viktigt att planen inte skapar oklarheter kring vilket uppdrag och vilken kunskapssyn förskolan har samt vilka pedagogiska metoder som behöver vidareutvecklas. De små barnens behov, behovet av kunskap om processer i barns utveckling, barngruppens betydelse i lärandeprocessen samt innebörden i kunskapsbegreppen, får för lite plats i dokumentet. Innehållet i den av kulturförvaltningen föreslagna kulturplanen "Kultur i ögonhöjd" bör också beaktas i förslaget.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Barn och Ungdom.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade i budget 2007 att en ny förskoleplan ska tas fram för Stockholms stad. Stadsledningskontoret remitterar förslag till Stockholms stads förskoleplan - en förskola i världsklass, Dnr: 321-1949/2008. Ärendet har beretts av stadsledningskontorets finansavdelning i samarbete med utbildningsförvaltningen. Förskoleplanen innehåller övergripande överväganden hur staden vill styra förskoleverksamhet på sikt. Förslaget avser hur den utvecklas och vilken inriktning staden vill ge förskolan.

Förvaltningens synpunkter

I förskolans läroplan Lpfö 98 anges de övergripande målen och riktlinjerna för förskoleverksamheten. Målen är utformade som mål att sträva mot när det gäller det enskilda barnets utveckling och lärande. Förskolans verksamhet ska genomföras i förhållande till de uppställda målen. I den föreslagna förskoleplanen "Stockholms stads förskoleplan – En förskola i världsklass" preciseras uppdraget för varje förskola i form av en beskrivning av medarbetarnas förhållnings- och arbetsätt.

Förskoleplanens inledande avsnitt behandlar inriktningen på förskolans arbete och uttrycker en önskad kvalitetsutveckling i förskolan. Förskolan ska lägga grunden till ett livslångt lärande och vara rolig, stimulerande, trygg och utmanande, full av möjligheter. Verksamheten ska ge goda förutsättningar för lärande, tron på den egna förmågan och bejaka barnen som individer. Förutsättningar ska skapas för en positiv självbild hos barnet som en tänkande, lärande och skapande människa. Förskolan ska aktivt bidra till jämställdhet och ta tillvara mångfaldens möjligheter. Den ska vidare stärka barnets identitet och självkänsla. Förskolor ska samarbeta med föräldrarna och vara ett stöd för familjerna i deras ansvar att ge varje barn möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar.

Till innehållet som sätts i fokus överensstämmer förskoleplanen i huvudsak med de mål som förekommer i förskolans läroplan. Syftet med förskoleplanen är att den ska fungera som planeringsunderlag för verksamheten i stadens förskolor. Det är pedagoger och förskolechefer som ska avgöra hur målen ska nås.

Förskoleplanen är efter inledningen indelad i tre områden: Lärande och utveckling, värderingar och trygghet samt styrning och ledning. Inriktning på förskolans pedagogiska arbete förtydligas i form av ska-satser knutna till preciserade kunskapsområde och värdegrund. I planen nämns lekens betydelse i barns lärande och utveckling. Barns utforskande av sin omvärld och av naturens kretslopp lyfts fram. Barns språkutveckling och vikten av att lära i samspel med andra barn och vuxna i en inspirerande och utmanande miljö, betonas.

Vidare fastslås att verksamheten ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Flickor och pojkar ska ha samma möjligheter. Alla ska mötas med respekt, känna trygghet och tillit i en lugn och trygg miljö. Olikskheterna är en tillgång i det pedagogiska arbetet och varje barn ska utifrån sin förmåga ha inflytande över och vara delaktig i utformningen av förskolans miljö och verksamhet.

Utifrån läroplanens mål och förskoleplanens riktlinjer är uppdraget för förskolans ledning och pedagoger att utforma en verksamhet som möter barns behov. I förskoleplanen beskrivs det ansvar, den kompetens och det som krävs för en kvalitativ utveckling av förskolan. Det handlar om stadens satsningar för att stärka förskolecheferna i deras arbete samt om fortbildning och kompetensutveckling för pedagoger. Det handlar också om externa och interna redskap för uppföljning och utvärdering av verksamhetens måluppfyllelse.

Tillsammans med de nationella styrdokumenterna ska förskoleplanen vara styrande för stadens nämnder och förskolor i arbetet med att utveckla verksamheten. Förvaltningen är i stort sett positiv till innehållet i den föreslagna förskoleplanen. De områden som lyfts fram ligger i linje med förskolornas synsätt och arbetssätt idag.

Förvaltningens synpunkter som följer ska förstås mot denna bakgrund.

Det är en styrka att förskoleplanen utgör en obruten kedja vad gäller de nationella och stadens mål. Det ger underlag till ett fortsatt strukturerat planerings- och uppföljningsarbete i stadsdelens förskoleverksamhet. Förskoleplanen konkretiserar och tydliggör vilka förhållningssätt och arbetssätt som särskilt ska prioriteras i förskoleverksamheten.

Förskolan i samverkan med grundskolan

Förskolans roll i det livslånga lärandet lyfts fram och lekens viktiga roll där barnet lär i samspel med andra i ett meningsfullt sammanhang poängteras. Detta är särskilt viktigt vid övergången från förskola till skola då det är en förutsättning för att en helhetssyn och gemensam barn- och kunskapssyn ska utvecklas. Förvaltningen vet av erfarenhet att samverkan mellan förskola och skola i dessa frågor sker i regel vid tidpunkten för överlämnandesamtalet. Det är inte tillräckligt och förvaltningen vill ifrågasätta det meningsfulla i att en dokumentation av förskolans pedagogiska arbete under barnets förskoletid, överlämnas vid det tillfället. Det ska framgå i förskoleplanen att dialogen mellan förskolan och skolan ska ske kontinuerligt och ha som utgångspunkt skolformernas styrdokument.

Barn med svenska som andra språk

I förslaget betonas vikten av att stimulera varje barns allsidiga språkutveckling och kommunikation. Förvaltningen delar stadsledningskontorets uppfattning om att förskolan skall medverka till att utveckla andra språket, svenskan, hos barn. En kartläggning av barnets språkutveckling är fullt möjlig inom förskolan. En analys av barnets språk förutsätter dock grundliga specialkunskaper. Det är viktigt att förskoleplanen inte skapar förväntningar som inte kan tillgodoses inom ramen för förskolans ordinarie verksamhet.

Barns inflytande

I Stockholm stads senaste brukarundersökning tillfrågas föräldrarna om hur det står till med personalens lyhördhet för barnens behov och framför allt med barnens möjligheter att få vara med och påverka. Resultatet visar att det är frågor som föräldrarna upplever som svåra att besvara. Vilka möjligheter barnen har att göra sina röster hörda anser sig föräldrarna ofta ha svårt att ha någon uppfattning om.

Mot denna bakgrund är det därför rätt nivå som anges i förskoleplanen. Barn ska utifrån sin förmåga ha inflytande över och vara delaktiga i utformningen av förskolans miljö och

verksamhet. Det är barnens sociala utveckling som ger förutsättningar för att ta ansvar för egna handlingar och för miljön i förskolan.

Förskoleplanen skulle på denna punkt kunna kompletteras med ytterligare arbetssätt och förhållningssätt. Det är viktigt att barn aktivt uppmuntras och ges verkliga möjligheter att påverka och bli delaktiga i förskolans arbete. Förskolans pedagoger kan med stöd av kontinuerliga observationer, samtal och dokumentation av såväl enskilda barn som barngruppen ta reda på vilka intentioner, behov och intressen som barnen själva på olika sätt ger uttryck för. Genom att varje barn utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter, ges det möjlighet att påverka sin situation. Barnens vardagsinflytande kan på så sätt synliggöras för såväl barnen som föräldrarna och återkopplas så att alla förstår att barnens åsikter har betydelse.

Lärande och utveckling i fokus

I förslaget understyrks betydelsen av lärandet i förskolan. Förvaltningen vill uppmärksamma behov av komplettering. Det är viktigt att planen inte skapar oklarheter kring vilket uppdrag och vilken kunskapssyn förskolan har samt vilka pedagogiska metoder som behöver vidareutvecklas. De små barnens behov, behovet av kunskap om processerna i barns utveckling, barngruppens betydelse i lärandeprocessen samt innebörden i kunskapsbegreppen, får för lite plats i dokumentet. Vidare skulle mål och strategier i kulturförvaltningens kulturplan kunna integreras i förskoleplanens föreslagna arbetssätt och förhållningssätt.

Förskolan omfattar även barn från ett års ålder. För dessa barn är omsorgen och omvårdnaden viktiga element. För de minsta barnen måste omvårdnaden ha en stor tyngd. För att barn ska utvecklas, våga utforska och ta till sig kunskap i förskolan krävs en lugn miljö som är anpassad för små barn. Det krävs närhet till en trygg vuxen, någon som finns till hands, en tröstande och lugnande famn. Det ska också finnas tid och platser att dra sig undan till. Kunskapen om omvårdnadens pedagogiska betydelse och lekens betydelse för barnets utveckling är central i förskolan. Det bör komma starkare till uttryck i förskoleplanen att ett av förskolornas viktiga uppdrag är att ta fasta på små barns behov.

Vidare skulle förskoleplanen på ett ännu tydligare sätt betona att kunskap om barns utveckling är viktig då den kan ge riktmärken för vad som kan väntas av barn som är i utveckling och lärandeprocess. Förskolans pedagogiska verksamhet syftar till att på olika sätt stimulera och stödja alla barns allsidiga utveckling. Pedagogisk verksamhet måste således bygga på kunskap om processer i hela barnets utveckling, motoriskt, intellektuellt, emotionellt och socialt dvs. vad som sker när ett barn utvecklas, vilka faktorer som påverkar utvecklingen och hur pedagogerna ska arbeta för att stödja den.

I förskolan är arbetet gruppinriktat. Det pedagogiska synsättet som är grunden för den svenska förskolan är att gruppen är ett instrument för att stödja de enskilda barnens identitet och självkänsla, tillvarata deras erfarenheter, tillgodose deras intressen och erbjuda dem en stimulerande verksamhet. Det är genom samspel barnet kommer i kontakt med det som går att utveckla och lära. Vidare är utvecklingsprocessen beroende av en mängd samverkande faktorer både inom barnet och bland de människorna, miljöer och händelser som barnet möter. Storleken på barngrupperna, barnens behov, ålderssammansättningen i gruppen, lokalernas utformning och utomhusmiljöns beskaffenhet är också avgörande för hur målen ska nås. Betydelsen av att pedagogen fastställer den pedagogiska sammansättningen av barngruppen måste således lyftas fram.

Detta kan beskrivas ännu tydligare i förslaget för att kunna bli en god draghjälp i arbetet med att skapa en fördjupad förståelse för "förskolans roll i det livslånga lärandet".

Förvaltningen delar stadsledningskontorets uppfattning att förskolebarnets lärande utgår från leken samt att barn utvecklar kommunikativ- och social kompetens och empatisk förmåga i leken. Kunskap och lärande är dock inga entydiga begrepp. Det bör tydliggöras att förhållningssätt och arbetssätt som föreslås i förskoleplanen ska öppna upp för och uppmuntra till en mångfald av pedagogiska aktiviteter i linje med uppdrag, metodik och lärande som beskrivs i förskolans läroplan Lpfö 98. Med utgångspunkt i läroplanens syn på lärande ska förskoleplanen kunna stimulera fram en aktiv diskussion om innebörden i begreppen kunskap, lärande och utveckling i förhållande till barn i förskoleåldrar. Planens samstämmighet med det nationella styrdokumentet bör då rimligen kunna underlätta arbetet med den "lokala tolkningen" ute i verksamheterna.

Förvaltningen vill till sist uppmärksamma att innehåll samt mål och strategier i den av kulturförvaltningen föreslagna kulturplanen "Kultur i ögonhöjd" bör beaktas något utförligare i förslaget till förskoleplan. I stadsdelsnämndens remissvar till kommunstyrelsens förslag till kulturplan (Dnr 2008-916-006) betonas att barn i stadens förskolor ska få uppleva och skapa konst och kultur som en integrerad och kontinuerlig del i vardagen. Kultur och estetik ska vara en integrerad del i förskolans uppdrag och användas för att stödja barnens lärande och utveckling.

Ansvar för verksamheten

Som beskrivs inledningsvis ska förskoleplanen fungera som planeringsunderlag för verksamheten i stadens förskolor. Verksamheten ska planeras, dokumenteras, utvärderas, utvecklas och analyseras i förhållande till sina mål och åtaganden. Alla medarbetare ska kontinuerligt ges möjlighet till dialog och reflektion om sitt arbete och resultaten av arbetet i relation till uppställda mål och åtaganden. Förvaltningen delar denna uppfattning och redovisar i tjänsteutlåtandet att möjlighet finns att åstadkomma det. Förskolans ledning ska dock kunna avsätta tid för gemensam planering och uppföljning. Stängning av förskolan kan behöva komma i fråga under förutsättning att omsorg erbjuds för de barn vars föräldrar inte på egen hand kan ordna detta. Ett förtydligande behövs på denna punkt.

Ett önskemål för framtiden är att planen inryms i stadens integrerade ledningssystem (ILS). Möjlighet skulle därmed ges att omsätta den föreslagna planen till en webbaserad gemensam och effektiv struktur för planering och verksamhetsutveckling. Formulering av indikatorer, åtaganden och aktiviteter som kopplas till planens perspektiv, förhållningssätt och arbetssätt skulle främjas. Det är inte minst viktigt för att kunna genomföra en kvalitativ uppföljning av förskolans arbete.

Avslutningsvis kan förvaltningen också se ett behov av ett strukturerat implementeringsarbete. En arbetsgrupp bör tillsättas under ledning av utbildningsförvaltningen i samverkan med stadsdelsförvaltningar.

Förvaltningens förslag

Förslaget till Stockholms stads förskoleplan - en förskola i världsklass, godkänns med beaktande av förvaltningens synpunkter.

Bilaga:

Förslag till Stockholms stads förskoleplan - en förskola i världsklass, Dnr: 321-1949/2008